

Vaxholms kommun
skickas per epost

Tillsyn enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling – riktlinjer för direktupphandling

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket förelägger med stöd av 21 kap. 4 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling Vaxholms kommun att, senast fem månader från det att detta beslut fått laga kraft, besluta om sådana riktlinjer för direktupphandling som Vaxholms kommun är skyldig att besluta om enligt 19 a kap. 15 § lagen om offentlig upphandling.

Ärendet

1. Konkurrensverket har under hösten 2025 genomfört en granskning för att undersöka om ett antal utvalda upphandlande myndigheter har beslutat om riktlinjer för direktupphandling. Konkurrensverket skickade mot denna bakgrund den 19 augusti 2025 en skrivelse i form av en webbenkät till bland annat Vaxholms kommun (Kommunen) med frågan om det fanns beslutade riktlinjer.¹
2. I svar på enkäten uppgav Kommunen att Kommunen saknar beslutade riktlinjer för direktupphandling.
3. Med anledning av uppgifterna inledde Konkurrensverket ett tillsynsärende i syfte att närmare granska de aktuella omständigheterna och om de skyldigheter avseende riktlinjer som följer av upphandlingsregelverket iakttagits.

Vad Kommunen anfört

4. Under utredningen har Kommunen anfört bland annat följande.
5. Kommunen har rutinbeskrivningar och styrdokument för direktupphandlingar. Dokumenten är inte politiskt beslutade, med anledning av att dokumenten ska vara levande och kunna uppdateras av förvaltningen. Kommunen menar att riktlinjer är en detaljerad vägledning som anger ramarna för handlingsutrymme i en viss fråga. Riktlinjer ger vägledning för att följa övergripande styrdokument, till exempel en policy. Riktlinjer beslutas av kommunstyrelsen eller av en nämnd. Förvaltningen har rätt att fatta beslut om rutiner.²
6. Kommunen har en politiskt beslutad inköps- och upphandlingspolicy, men den omfattar inte direktupphandling. Kommunen har inte planerat att anta riktlinjer för direktupphandling.³

Tillämpliga bestämmelser

7. Av 19 a kap. 15 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) följer att en upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för direktupphandling. Syftet med kravet på riktlinjer är bland annat att se till att upphandlande myndigheter tillämpar ett strategiskt förhållningssätt för offentlig upphandling och att konkurrensen tillvaratas även vid direktupphandlingar.⁴

¹ Konkurrensverkets ärende dnr 484/2025.

² Handl.nr. 3, Svar på begäran om uppgifter.

³ Handl.nr. 3, Svar på begäran om uppgifter.

⁴ Prop. 2023/24:3 s. 57.

8. Enligt 21 kap. 4 § LOU får Konkurrensverket i egenskap av tillsynsmyndighet över den offentliga upphandlingen i Sverige förelägga en upphandlande myndighet att besluta om riktlinjer för direktupphandling. Bestämmelsen trädde i kraft 1 januari 2024 och innebar en utökning av Konkurrensverkets möjligheter att vidta åtgärder mot upphandlande myndigheter som inte beslutar om sådana riktlinjer i enlighet med upphandlingsregelverket.⁵
9. Av förarbetena till LOU framgår att det med riktlinjer för direktupphandling avses rena policydokument med vägledande riktlinjer för användningen av direktupphandling innehållande framför allt handläggningsrutiner om annonsering och konkurrensutsättning på annat sätt.⁶ I riktlinjerna bör det tydligt anges kriterier för när konkurrensen ska utnyttjas genom att annonsera upphandlingen eller konkurrensutsätta den genom att tillfråga flera leverantörer.⁷ Riktlinjerna bör också kunna behandla frågan om hur de upphandlingsrättsliga principerna kommer att beaktas vid myndighetens direktupphandlingar och myndighetens strategi när det gäller jävsfrågor och korruption.⁸

Bedömning

Riktlinjer för direktupphandling saknas

10. Upphandlande organisationer har ett stort utrymme att bestämma formen för de beslutade riktlinjerna.⁹ De kan även själva bestämma hur beslutet att anta riktlinjer för direktupphandling ska ske.¹⁰ Att riktlinjerna är beslutade säkerställer bland annat att de är väl kända inom organisationen, vilket i sin tur leder till att hanteringen av direktupphandlingar blir konsekvent i hela organisationen och riskerna för överträdelser av upphandlingsregelverket minskar.
11. Kommunen har under skriftväxlingen anförts att Kommunen saknar beslutade riktlinjer för direktupphandling och har till stöd för detta inkommit med Kommunens delegationsordning och struktur för styrdokument. Det framgår av det inkomna underlaget att kommunstyrelsen eller en nämnd är de instanser inom Kommunen som har rätt att fatta beslut om riktlinjer.
12. Konkurrensverket kan konstatera att de rutinbeskrivningar och styrdokument som Kommunen hänvisat till under utredningen varken är

⁵ Prop. 2023/24:3 s. 58.

⁶ Prop. 2013/14:133 s. 29.

⁷ Prop. 2013/14:133 s. 27.

⁸ Prop. 2013/14:133 s. 28.

⁹ Prop. 2023/24:3 s. 58.

¹⁰ Prop. 2023/24:3 s. 58.

beslutade av kommunstyrelsen eller någon annan nämnd i Kommunen. Kommunen uppfyller således inte kravet på att riktlinjer ska vara beslutade enligt 19 a kap. 15 § LOU.

Behov av åtgärder

13. Konkurrensverket konstaterar att Kommunen inte uppfyller kravet i 19 a kap. 15 § LOU genom att inte ha beslutat om riktlinjer för direktupphandling. Det har inte framkommit att Kommunen har initierat ett arbete för att utarbeta och besluta om sådana riktlinjer.
14. Konkurrensverket ser därmed behov av att med stöd av 21 kap. 4 § LOU förelägga Kommunen att åtgärda dessa brister. Kommunen behöver få viss tid för att efterkomma ett sådant föreläggande. Kommunens arbete bör dock initieras utan dröjsmål. Konkurrensverket bedömer att den tidsperiod som anges i beslutet bör vara tillräcklig för att slutföra arbetet.

Detta beslut har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit sakkunniga juristen Louise Grünberg Petersson.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och beslutet saknar därför namn-underskrift.

Marie Östman

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.

Hur man överklagar

Om ni anser att beslutet är felaktigt kan ni överklaga det genom att skicka ett skriftligt överklagande till Konkurrensverket. Ange i överklagandet vilket beslut ni överklagar och vilken ändring ni begär.

Eftersom ni är en part som företräder det allmänna ska överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om överklagandet har kommit in i tid skickar Konkurrensverket det vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Konkurrensverkets kontaktuppgifter framgår av beslutets första sida.